

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 11/2007 vp

Hallituksen esitys Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle (DHS) tehdyn sopimuksen (vuoden 2007 sopimus) hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä laiksi Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain kumoamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä marraskuuta 2007 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle (DHS) tehdyn sopimuksen (vuoden 2007 sopimus) hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä laiksi Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriöl-

le tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain kumoamisesta (HE 143/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Leena Rantalankila, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Kaija Suvanto, ulkoasiainministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- yksikön päällikkö Johan Skjäl, Ilmailuhallinto

- matkustaja-asiakirjoista ja viranomaisasioista vastaava päällikkö Nina Kamsani, Finnair Oyj.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi heinäkuussa 2007 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle tehdyn sopimuksen (vuoden 2007 PNR-sopimus) sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.

Sopimus poikkeaa joiltakin osin aikaisemmista, vuonna 2004 Euroopan yhteisön ja Amerikan yhdysvaltojen välillä ja vuonna 2006 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyistä sopimuksista. Matkustajarekisteritietojen siirtämisen tarkoitus säilyy samana kuin aiemmissa sopimuksissa. Sopimuksen tarkoituksena on torjua terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samana päivänä kuin sopimus tulee voimaan Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välillä. Sopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen saattaneensa voimaantulon edellyttämät sisäiset menettelynsä päätökseen. Sopimusta sovelletaan väliaikaisesti sen allekirjoittamisesta lähtien.

Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotus laiksi vuoden 2006 PNR-sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain kumoamisesta. Kyseinen laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

EU:n ja USA:n välisen vuoden 2007 PNR-sopimuksen tarkoituksena on aiemman PNR-sopimuksen tapaan torjua terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia, kuten järjestäytynyttä rikollisuutta, sekä kunnioittaa samalla perusoikeuksia ja -vapauksia, erityisesti yksityisyyden suojaa. Vuoden 2007 PNR-sopimuksen hyväksymisen lisäksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ehdotetaan saatettavaksi voimaan sekamuotoisella voimaansaattamislailla. Suomen kansallinen hyväksyminen on omalta osaltaan edellytys sille, että EU:n neuvosto voi tehdä sopimusta koskevan hyväksymispäätöksen.

Uudella PNR-sopimuksella turvataan EU:n ja USA:n välisen lentoliikenteen häiriötön ja turvallinen jatkuminen vuoden 2006 PNR-sopimuksen päättyessä. Samalla luodaan oikeudelliset edellytykset matkustajarekisteritietojen siirrolle (Passenger Name Record).

Lähtökohtaisena edellytyksenä henkilötietojen siirrolle EU:n jäsenvaltioiden alueen tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle on, että kyseisessä maassa taataan henkilötietojen suojan riittävä taso. Vuoden 2007 PNR-sopimukseen sisältyy nimenomainen määräys, jonka mukaan Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriön (US Department of Homeland Security, DHS)

katsotaan varmistavan riittävän suojan EU:sta toimitettaville matkustajarekisteritiedoille.

Sopimuksen voimaasaattamisella ei ole suora vaikutusta kansallisten tietosuojaviranomaisten toimivaltuuksiin. Sopimuksen 9 artiklan mukaan sopimuksella ei ole tarkoitus poiketa jäsenvaltioiden lainsäädännöstä eikä muuttaa sitä. Suomen tietosuojavaltuutetulla on siten edelleen henkilötietolain (523/1999) nojalla valtuudet puuttua esimerkiksi PNR-tietojen luovutuksiin, jollei luovutettavien tietojen käsittelyssä ole ennen niiden luovuttamista noudatettu kansallisia tietosuojasäännöksiä.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta puoltaa Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle tehdyn sopimuksen samoin kuin hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä. Perus-

telut vuoden 2007 PNR-sopimuksen hyväksymiselle vastaavat vuoden 2006 PNR-sopimuksen perusteluja (HaVM 40/2006 vp).

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Brysselissä 23 päivänä heinäkuuta 2007 ja Washingtonissa 26 päivänä heinäkuuta 2007 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen käsittelemisestä ja siirtämisestä Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriölle (DHS) tehdyn sopimuksen (vuoden 2007 PNR-sopimus) ja

että lakiehdotukset hyväksytään muutamattomina.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tapani Tölli /kesk
jäs. Thomas Blomqvist /r
Maarit Feldt-Ranta /sd
Juha Hakola /kok
Rakel Hiltunen /sd
Heli Järvinen /vihr
Elsi Katainen /kesk
Timo Korhonen /kesk

Valto Koski /sd
Outi Mäkelä /kok
Petri Pihlajaniemi /kok
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Lenita Toivakka /kok
Unto Valpas /vas
Tuula Väättäinen /sd
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.